

Dünya'da Görülen İklim Tipleri

Bir yerde benzer sıcaklık, basınç, rüzgar, nemlilik ve yağış özelliklerinin uzun süre etkili olmasıyla iklim tipleri belirmektedir. İklimi oluşturan bu öğelerden birinin ya da ikisinin farklı olması, değişik iklim tiplerinin ortaya çıkmasına neden olur. Dünya'da görülen iklimler, sıcak kuşak iklimleri, ılıman kuşak iklimleri ve soğuk kuşak iklimleri olarak üç ana bölümde toplanır.

Sıcak Kuşak İklimleri

Sıcak Kuşak İklimlerinin Ortak Özellikleri

- * Yıllık sıcaklık ortalamaları 20°C'nin üstündedir.
- * Sıcaklık farkları Ekvator'dan uzaklaştıkça artar.
- * Soğuk mevsim yoktur.
- * Yağış özellikleri farklılık gösterir.

Ekvatorial İklim

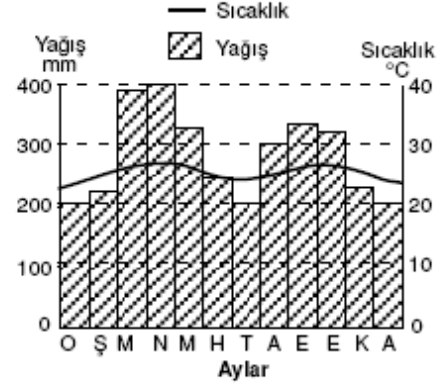
Ekvatorial İklimin Özellikleri

- *Yıllık sıcaklık ortalamasının 20°C'nin üstünde olduğu ekvatorial iklimde yıl boyunca yaz koşulları yaşanır.
- *Güneş ışınları, yıl boyunca dik ve dike yakın açılarla geldiğinden yıllık sıcaklık farkı azdır.
- *Yıl boyunca yükseltici hava hareketlerine bağlı olarak konveksiyonel yağış görülür.
- *Yıllık yağış miktarı 2000 mm'nin üzerindedir. Her mevsimin yağışlı olduğu ekvatorial bölge

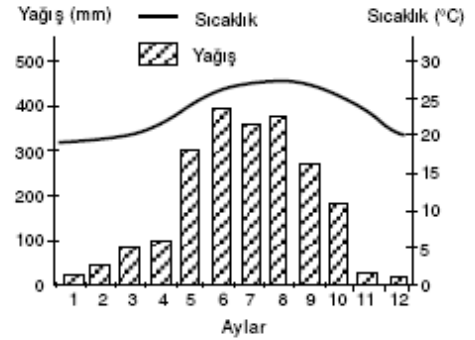
akarsularının rejimleri düzenlidir ve yıl boyunca bol su taşır. Güneş ışınlarının dik geldiği Mart ve Eylül aylarında yağışlar artar. Bu nedenle ekinokslarda (21 Mart - 23 Eylül) akarsulardaki debi artar.

*Konveksiyonel Yağış : Isınan havanın yükselerek soğuması ile oluşan yağışlardır.

İklim Çeşitleri ve Özellikleri

Ekvatorial iklim

Savan (Subtropikal) iklimi

Çöl iklimi

UYARI : Ekvatorial iklimde yıllık sıcaklık farklarının az olması güneş ışınlarının yere düşme açılarının az değişmesiyle, günlük sıcaklık farklarının az olması ise nem oranının yüksek olmasıyla ilgilidir.

Ekvatorial İklimin Doğal Bitki Örtüsü

Yıl boyunca sıcaklık ve nem koşulları elverişli olduğundan sürekli yeşil kalabilen yayvan yapraklı ağaçlardan oluşan gür ormanlardır. Yağmur ormanları adı verilen bu ormanlardaki

ağaçların boyu yağış miktarının fazla olması nedeniyle 40-60 m lere kadar çıkabilir. Ormanaltı floarası da çok zengindir.

Ormanaltı Florası : Orman örtüsü altında loş ortamda yetişen, çoğunlukla ot ve sarmaşık türlerinin oluşturduğu bitki topluluğudur.

Ekvatorial İklimin Görüldüğü Yerler 10° Kuzey ve Güney enlemleri arasında, Güney Amerika'da Amazon Havzası'nda, Afrika'da Kongo Havzası'nda ve Gine Körfezi kıyılarında, Asya'da Endonezya Adaları'nda görülür.

Yazları Yağışlı Tropikal İklim (Savan)

*Yıllık sıcaklık ortalaması 20°C'nin üstündedir.

*Yazlar sıcak ve yağışlı, kışlar sıcak ve kurak geçer.

*Güneş ışınlarının dik açıyla geldiği yaz aylarında konveksiyonel yağışlar görülür.

*Kış aylarında subtropikal yüksek basıncın (DYB) etkisinde kaldığından kış kuraklığı belirgindir.

*Yıllık yağış miktarı 1000 mm civarındadır.

UYARI : Savan ikliminde günlük sıcaklık farkları, nemlilik nedeniyle yazın az, kışın fazladır. Yazları Yağışlı Tropikal İklimin (Savan İklimi) Doğal Bitki Örtüsü Yaz yağışlarıyla yeşeren, uzun boylu, gür ot topluluklarıdır. Bunlara savan adı verilir. Savanlar arasında yer yer kurakçıl ağaçlar görülür. Akarsu boylarında ise galeri ormanları görülür.

Galeri Ormanları : Savanlardaki, küçük akarsu boylarında görülen, çoğunlukla 50-100 m genişliğinde, bir akarsu ağı biçiminde uzanan ve sürekli yeşil kalabilen nemli ormanlardır. Galerli ormanları olarak adlandırılmalarının nedeni, ağaçların, akarsuyun üstünü bir galeri şeklinde kapatmasıdır.

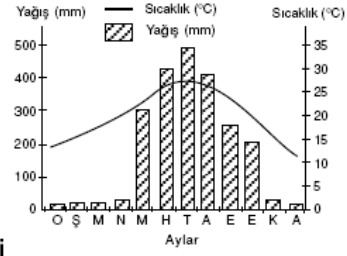
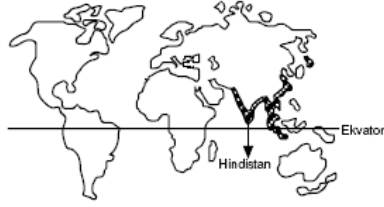
Yazları Yağışlı Tropikal İklimin (Savan İklimi) Görüldüğü Yerler

*10° enlemleri ile dönenceler arasında,

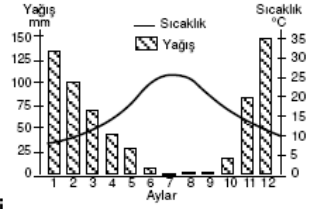
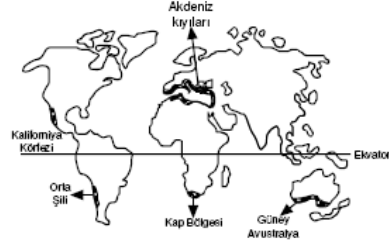
*Orta Amerika'da,

*Sahra Çölü ile Ekvatorial Afrika arasında, Güney Afrika'da, Güney Amerika'da, Kuzey Avustralya'da

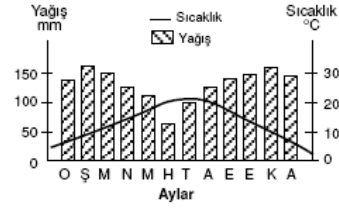
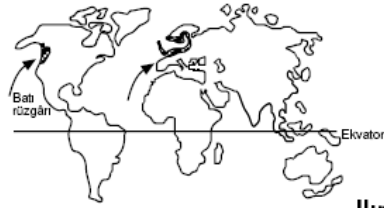
*Madagaskar'ın batısında görülür.

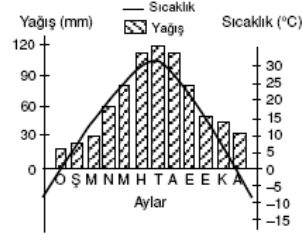
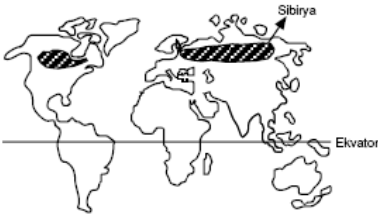
Muson iklimi

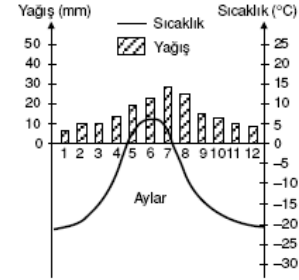
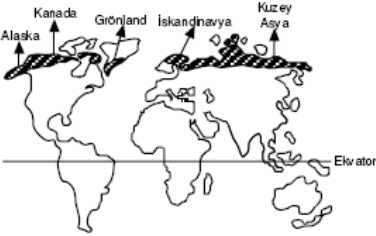
Akdeniz iklimi

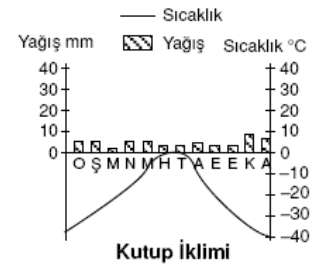
Ilıman Okyanus iklimi

Sert Karasal iklim

Tundra iklimi

Kutup iklimi

İKLİM ÇEŞİTLERİNE AİT SICAKLIK VE YAĞIŞ GRAFİKLERİ
(GRAFİKLER KUZEY YARIMKÜRE'YE AİTTİR.)

Muson İklimi

Muson İkliminin Özellikleri

*Kış sıcaklığı 10°C - 20°C arasında değişir. Yıllık sıcaklık ortalaması 20°C nin üstündedir.

*Muson rüzgarlarının etkisiyle yazlar sıcak ve bol yağışlı geçer. Kışlar ise ılık ve kuraktır.

*Çoğunlukla 2000 - 5000 mm arasında değişen yıllık yağış miktarı bazı yerlerde 10000 mm'yi geçmektedir. Örneğin Hindistan'ın Çerapunçi kasabasında yıllık yağış miktarı 12000 mm'yi bulmaktadır.

*Yaz aylarında orografik yağışlar görülür.

Orografik Yağışlar : Nemli hava kütlelerinin bir dağ yamacına çarparak yükselmesi sonucunda oluşan yağışlardır.

Muson İkliminin Doğal Bitki Örtüsü

Yağışın fazla olduğu yerlerde, kış aylarında yapraklarını döken yayvan yapraklı ağaçlardan oluşan ormanlar görülür. Bu ormanlara muson ormanları denir.

Muson İkliminin Görüldüğü Yerler Güney, Doğu ve Güneydoğu Asya kıyılarında, Madagaskar'ın doğusunda, Avustralya'nın kuzeydoğusunda, Kuzey Amerika'nın güneydoğu kıyılarında görülür.

Çöl İklimi

Çöl İkliminin Özellikleri

*Günlük ve mevsimlik sıcaklık farklarının azla olması karakteristik özelliğidir.

*Yağışlar yok denecek kadar azdır.

*Sıcaklık farklarının fazla olması, kayaların fiziksel olarak parçalanıp ufalanmasına neden olur.

*Kimyasal çözülme yetersiz olduğundan toprak oluşumu zordur.

*Çöl İkliminin Doğal Bitki Örtüsü Kuraklığa uyum sağlamış olan kurakçıl otlar ve çalılardan oluşur. Kuraklığa en iyi uyum sağlamış bitkiler, gövdesinde çok miktarda su biriktirebilen kaktüslerdir. Üzerlerindeki küçük dikenler, bitkinin ısı kaybını azaltmaktadır. Ayrıca yer altı sularının yüzeye çıktığı yerlerde vahalar oluşmuştur.

Vaha : Çöllerde suyun bulunduğu, bitkilerin yetişebildiği, insanların yerleşip barındığı yerdir.

Vahalar akarsu boylarında, kuyuların açıldığı yerlerde, büyük su kaynakları yanında gelişmiştir.

Çöl İkliminin Görüldüğü Yerler

*Asya Kıtası'nda; Arabistan, Gobi, Taklamakan Çöllerinde,

*Kuzey Amerika'da; Kaliforniya, Nevada, Kolorado, Meksika Çöllerinde,

*Afrika'da; Büyük sahra, Kalahari, Namibya Çölleri'nde,

*Avustralya'da; Büyük Kum Çölü'nde,

*Güney Amerika'da; Atakama Çölü'nde görülür.

UYARI : Çöllerin en büyük bölümü Kuzey yarım Küre'dedir. Bu durum, karaların Kuzey Yarım Küre'de

Güney Yarım Küre'den daha fazla olmasının sonucudur.

Ilıman Kuşak İklimleri

Ilıman Kuşak İklimlerinin Ortak Özellikleri

*Yıllık sıcaklık ortalamaları 20°C'nin altındadır.

*Sıcaklık farkları belirgindir.

*4 mevsim yaşanır.

*Akdeniz İklimi

*Akdeniz İkliminin Özellikleri

*Yazları sıcak ve kurak geçer.

*Yıllık ortalama sıcaklık 18°C - 20°C arasında değişir.

*Yazın genişleyen subtropikal antisiklon (DYB), Akdeniz iklim bölgesinde yaz kuraklığını belirginleştirir. Kışlar ılık ve yağışlıdır. Çünkü kış aylarında gezici alçak basınçlar cephesel yağışlara neden olur.

*Yıllık ortalama yağış miktarı 600-1000 mm arasında değişir ve yağış rejimi düzensizdir.

*Kar yağışı ve don olayı ender görülür.

Don Olayı : Havanın açık ve durgun olduğu kış gecelerinde aşırı ısınma nedeniyle toprak donar.

Don olayı tarımsal üretime büyük ölçüde zarar verir. Karasal bölgelerde don olayı sık görülür.

Akdeniz İkliminin Doğal Bitki Örtüsü

Kısa, bodur ağaç ve çalılardır. Bu bitki örtüsüne maki adı verilir. Yaz kuraklığına uyum sağladığından yaprakları genellikle sert, tüylü, ince ve uzundur.

Zeytin, defne, keçiboynuzu, mersin, lavanta, kekik ve zakkum maki bitki topluluğu içinde yer alır.

Akdeniz İkliminin Görüldüğü Yerler Akdeniz çevresindeki ülkelerde, Güney Portekiz kıyılarında, Afrika'da Kap Bölgesi'nde, Güneybatı Avustralya kıyılarında, Orta Şili'de, Kuzey Amerika'da Kaliforniya yöresinde, Güney Afrika Cumhuriyeti'nin Güney kıyılarında görülür.

UYARI : Akdeniz iklimi genellikle 30°-40° enlemleri arasında görülür.

Ilıman Kuşak Okyanus İklimi

Ilıman Kuşak Okyanus İkliminin Özellikleri

*Orta Kuşak kıtalarının batı kıyılarında, batı rüzgarlarının ve sıcak su akıntılarının etkisiyle gelişen bir iklim tipidir.

*Yıllık ortalama sıcaklık 20°C'nin altındadır.

*Sıcaklık farkları belirgin değildir.

*Yazlar serin ve yağışlı, kışlar ılık ve yağışlı geçer.

*Her mevsim yağışlıdır. Sonbahar ve kış yağışları daha belirgindir.

*Kar yağışı ve don olayı ender görülür.

*Kış aylarında cephesel, yaz aylarında hem cephesel hem de yükselim yağışları görülür.

UYARI : Okyanus ikliminin belirmesinde temel etken batı rüzgarları ve sıcak su akıntılarıdır.

Ilıman Kuşak Okyanus İkliminin Doğal Bitki Örtüsü

*Yayvan ve iğne yapraklı ağaçlardan oluşan karma ormanlardır.

*Yer yer çayırlar görülür.

*İlman Kuşak Okyanus İkliminin Görüldüğü Yerler

*Kuzey Amerika'nın batı ve güneydoğu kıyılarında,

*Güney Amerika'nın güneybatı kıyılarında,

*Batı Avrupa'nın Atlas Okyanusu kıyılarında, Yeni Zellanda'da, Afrika'nın güneyinde, Avustralya'nın doğusunda, Tasmanya'da görülür.

İlman Kuşak Karasal İklim

İlman Kuşak Karasal İklimin Özellikleri

*Yazlar sıcak ve kurak, kışlar soğuk ve kar yağışlı geçer.

*Günlük ve mevsimlik sıcaklık farkları belirgindir.

*En yağışlı mevsim ilkbahardır.

*Don olayı sık görülür.

*Sıcak çöllerin kenarlarında görülen karasal iklimde yaz mevsimi kısa sürer.

UYARI : İlman karasal iklimde kış aylarındaki yağış azlığı, termik yüksek basıncın etkili olmasına bağlıdır. Yazın görülen yağışlar ise konveksiyoneldir.

İlman Kuşak Karasal İklimin Doğal Bitki Örtüsü İlkbahar yağışlarıyla yeşeren, yaz kuraklığı ile sararan kısa boylu otlardır. Bunlara step ya da bozkır denir. Steplere Kuzey Amerika'da preri, Güney Amerika'da pampa adı verilir. Yüksek yerlerde yer yer iğne yapraklı ağaçlar görülür. İlman Kuşak Karasal İkliminin Görüldüğü Yerler Kuzey ve Güney Amerika'nın iç kısımlarında, Anadolu'nun iç kısımlarında, Irak'ta, İran'da, Türkistan'da, Afrika'nın iç kısımlarında, Avustralya'nın iç kısımlarında görülür.

Soğuk Kuşak İklimleri

*60° - 90° enlemleri arasında görülür.

*Sıcaklık yıl boyunca düşüktür.

*İklimin elverişsiz olması tarımı sınırlandırmaktadır.

*Soğuk Kuşak Karasal İklim

*Soğuk Kuşak Karasal İklimin Özellikleri

*Bu iklim iki alt bölüme ayrılır.

*Yazı ve Kışı Soğuk Karasal İklim

*Yıllık sıcaklık farkları belirgindir.

*Yazlar soğuk, yer yer serin ve kısa, kışlar ise çok soğuk, uzun ve karlı geçer. *Kar uzun süre toprakta kalır.

*En yağışlı mevsim yazdır ve konveksiyonel yağış görülür.

*Sıcaklık ortalamalarının Ekvator'a doğru gidildikçe artmasına bağlı olarak bu iklim tipi değişir ve yazları sıcak karasal iklime geçilir.

Yazları Sıcak Karasal İklim, Kış sıcakları -10°C'nin altına inmez.

Yaz sıcaklıkları 20°C nin üstüne çıkar.

Yağış miktarı fazladır. İlkbahar ve yaz yağışları daha belirgindir.

Soğuk Kuşak Karasal İklimin Doğal Bitki Örtüsü

*İğne yapraklı ağaçlardan oluşan ormanlardır. Bu bitki örtüsüne tayga adı verilir.

*Yer yer çayırlar görülür.

*Soğuk Kuşak Karasal İklimin Görüldüğü YerlerSoğuk kuşağın yazları sıcak karasal iklimi, ABD'nin kuzeydoğusunda, Kanada'da, Kuzey Çin'de, Mançurya'da, Rusya'da,Orta Sibirya'da görülür.Soğuk kuşağın yazları da soğuk karasal iklimi,Asya, Avrupa ve Amerika kıtalarının kuzeyinde, tundra ikliminin altında bir kuşak halinde görülür.

Tundra İklimi

Tundra İkliminin Özellikleri

* Yazlar çok kısa ve serin geçer. Yaz sıcaklığı 10°C'nin üstüne çıkmaz.

* Yıllık yağış miktarı 250 mm civarındadır.

* Kışlar çok soğuk ve uzun geçer.

* Toprak kış aylarında donmuş haldedir.

* Yaz aylarında toprağın üst kısımlarında çözümler görülür ve bataklıklar oluşur.

Tundra İkliminin Doğal Bitki Örtüsü

*Düşük sıcaklığa ve kuraklığa uyum sağlamış olan kısa boylu çalılar, otlar ve yosunlardır.

*Bu bitki örtüsüne tundra adı verilir.

*Tundra İkliminin Görüldüğü Yerler

*60°-70° enlemleri arasında, Asya'da, Avrupa'da,Kanada'nın kuzey kısımlarında,Güney Amerika'nın güney kısımlarında görülür.

Kutup İklimi

Kutup İkliminin Özellikleri

*Sıcaklık yıl boyunca 0°C'nin altındadır.

*Sıcaklığın düşük olması buharlaşmayı engellediği için yağış az ve kar biçimindedir.

*Sürekli donmuş halde olan toprak kar ve buz ile kaplıdır.

*Kutup İkliminin Doğal Bitki Örtüsü

*Toprak , sürekli kar ve buz örtüsü ile kaplı olduğu için bitki örtüsünden söz edilemez.

*Kutup İkliminin Görüldüğü Yerler Kutuplar çevresinde, Grönland'da, Antartika'da görülür.